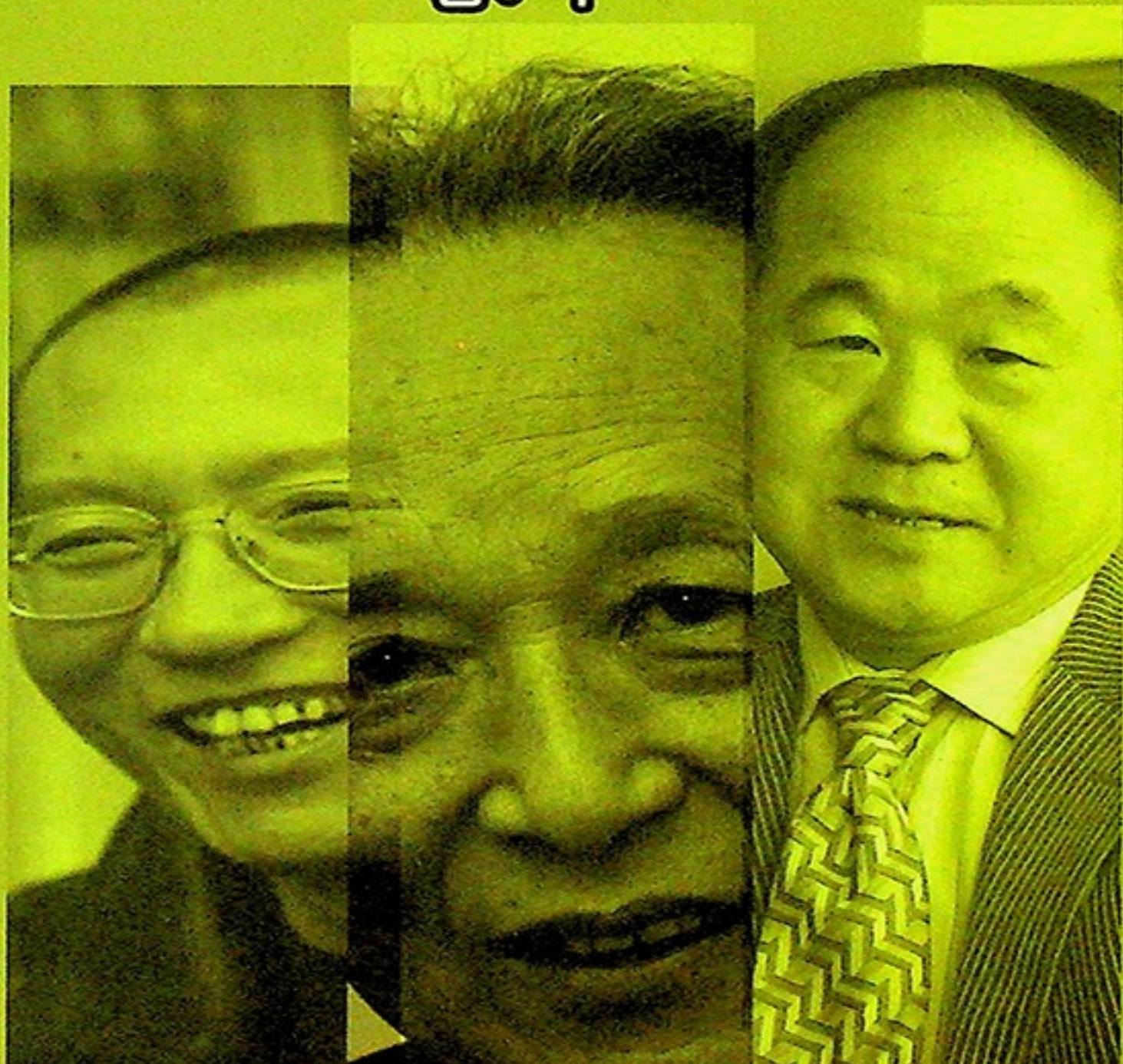

အတ်သစ်တရုတ်ဘာသာပြန်စာပေ နှင့် နိဗ္ဗာန်အရင်းသုံးစွဲ မြင့်နေောင်

ခေတ်သစ်တရုတ်ဘာသာပြန်စာပေနှင့်နိဗ္ဗာန်ဆုရှင်သုံးဦး
မြင့်နောင်

ခေတ်သစ်တရုတ်ပြည်၏ ဘာသာပြန်စာပေ

နှင်းခဲပျော်ခြင်း

လေဦးဂိုဏ်း ပြိုကျသွားပြီးနောက် ၂ နှစ်ခွဲခန့်အကြာတွင် ‘စာပေ
မွေ့လျော်ခြင်း’ မဂ္ဂဇင်းသည် ၁၉၇၉ ခု၊ ဧပြီလတွင် ပထမဆုံးအကြိမ် ထုတ်
ဝေသည်။

စာပေဝေဖန်ရေးဆရာ ‘လီဟွန်လင်း’ (Li Honglin)၏ ဆောင်းပါးဖြစ်
သည့် ‘စာဖတ်သူများ အတွက် အကန့်အသတ်မဲ့ကမ္ဘာ’ ထဲတွင် ယဉ်ကျေးမှု
ကာလ ၁၀နှစ်တာ အတောအတွင်း စာကြည့်တိုက်တို့သည် စာအုပ်
အကျဉ်းထောင် ဖြစ်ခဲ့ကြရသည်။ အနည်းငယ်လောက်သာ အကန့်အသတ်
ဖြင့် ငှားခြင်းခံရသည်။ ကွန်ဖြူးရှပ်မှသည် ဒေါက်တာဆွန်ယက်ဆင်အထိ
ရှိတ်စပီးယားမှသည် တော်(လ်)စတိုင်းအထိ စာအုပ်အကျဉ်းသားများ ဖြစ်ခဲ့
ကြရသည်။ လွတ်လပ်စွာ စာဖတ်ခွင့်လည်း စာပေအာဏာရှင်ကြောင့်
ရပ်သိမ်းခြင်း ခံရတော့သည်။

၁၉၇၈ ၏ နွေဦးနှောင်းပိုင်း အချိန်တွင်မူ နိုင်ငံရပ်ခြား ဂန္ထဝင်စာပေ
များကို ဝယ်ယူရန် စောင့်ဆိုင်း တန်းစီနေသည့် တရုတ်နိုင်ငံတော် လူတန်း
ရှည်ကြီးက စာပေမွတ်သိပ်မှုကို သက်သေပြနေ၏။

ဘေဂျင်း အခြေစိုက် တစ်ခုတည်းသော ‘ကမ္ဘာ့စာပေ’ မဂ္ဂဇင်းက

ဘာသာပြန်စာပေ လက်ရာများကို ဖော်ပြသည်။ ၁၉၈၀ ပြည့်နှစ် နှောင်းပိုင်း ‘ဘာသာပြန်စာပေ မဂ္ဂဇင်း’ ထပ်မံထွက်ပေါ်လာသည်။ ဆယ်စုနှစ်ကြာ ငြိမ်ဝပ်နေကြရသော ဘာသာပြန်ဆရာတို့ သည်လည်း အားသစ်၊ အင်သစ်များဖြင့် စတင်ရေးသားလာကြသည်။ ဤသည်တို့သည် နိုင်ငံခြားစာပေကို တရုတ်စာဖတ် ပရိသတ်က လိုလားတပ်မက်ကြောင်း ပြဆို၏။

နိုင်ငံခြားစာပေသည် တရုတ်စာရေးဆရာများ အတွက် ဖွဲ့ဆိုမှုပုံသဏ္ဌာန်နှင့် တစ်ဖန် ပြန်လည်၍ ဈာန်ဝင်စားမှုကို အထောက်အကူ ဖြစ်သည်ကို ပြည်တွင်း စာရေးဆရာများက ခံစား နားလည်သည်။ ဤသည်မှာ ဘာသာပြန်စာပေ၏ အရေးပါသည့် အခန်းကဏ္ဍတစ်ရပ်ပင်.....။

တရုတ်ခေတ်သစ်စာပေ အတွေးအခေါ်များသမိုင်းတွင် စာပေလှုပ်ရှားမှုလှိုင်း အဆင့် ၃ ဆင့် မြင်တွေ့နိုင်သည်။ ၁၈၉၈၊ ၁၉၁၉ နှင့် ၁၉၈၀ ပြည့်နှစ်များဟု ပိုင်းခြားသိမြင်နိုင်သည်။

လူမှုရေး၊ နိုင်ငံရေး လှုပ်ရှားမှုကြီးများ ပြီးနောက် စာပေလှုပ်ရှားမှုများ သည်လည်း ကပ်ပါလာလေ့ရှိ၏။ ထိုစာပေလှုပ်ရှားမှုများတွင် နိုင်ငံရပ်ခြား စာပေလက်ရာများ သည်လည်း တရုတ်စာပေရေးရာ လှုပ်ရှားမှုများတွင် အရှိန်အဟုန်ပြင်းစွာ ပါဝင်ရိုက်ခတ်၏။

ပညာရှင်အချို့က ၁၉၄၉ ခုနှစ်သည် တရုတ်ပြည်သမိုင်း၏ မှတ်တိုင်တစ်ခု ဖြစ်သော်လည်း သိသာထင်ရှားသည့် စာပေလှုပ်ရှားမှု အသစ်တစ်ခု အဖြစ် သတ်မှတ်၍ မရနိုင်ဟု စာပေသုတေသီတို့က အကဲဖြတ်ကြသည်။ လက်ဝဲစာပေသည် ၁၉၃၀ ပြည့်နှစ်များ တစ်ဝိုက်ဆီမှသည် ၁၉၇၀ နှစ်လယ်တစ်ဝိုက်ဆီထိ ဖြစ်သည်ဟု စာပေအကဲဖြတ်သူတို့က ပိုင်းခြား သတ်မှတ်တတ်ကြသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် ခေတ်သစ်စာပေ အတွေးအခေါ်သမိုင်းသည် ယဉ်ကျေးမှုတော်လှန်ရေး ပြီးမှသာ စတင်သည်ဟု ဆိုနိုင်မည်။

ယခု တင်ပြရေးသားသည့် စာပေပညာရှင်ကမူ အပိုင်းကြီး ၄ ပိုင်း ပြဋ္ဌာန်းသည်။ ၁၉ ရာစုမှသည် ၁၉၁၁၊ ၁၉၁၂ မှ ၁၉၄၉၊ ၁၉၅၀ မှ ၁၉၇၈။ ထို့နောက် ၁၉၇၉ မှသည် လက်ရှိ စာပေဖြတ်သန်းမှု အခြေအနေ။

လူမှုရေးဆိုင်ရာ ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည့် အချက်များ၊ စာပေဆိုင်ရာ ဦးတည်ချက်များ၊ တရုတ် လူ့အဖွဲ့အစည်းအပေါ် ထင်ဟပ်ရိုက်ခတ်သည့် ဗြိတိသျှနှင့် အမေရိကန်စာပေ၏ ဘာသာပြန် လက်ရာများကိုပါ ထည့်သွင်း ဆွေးနွေးထားသည်။

အစောဆုံး တရုတ်ဘာသာပြန်စာပေ

အစောဆုံး တရုတ်ဘာသာပြန်စာပေသည် ဗုဒ္ဓစာပေနှင့် အစပြုခဲ့၏။ ‘ကျင်’ မင်းဆက် (၁၇၃၆-၁၇၉၅) တွင် ‘သမ္မာကျမ်းစာ’သည် တရုတ် ဘာသာပြန်အဖြစ် တည်ရှိခဲ့ပြီ။ ၁၈၇၂၊ ဧပြီလ ၁၅-၁၈၊ ရှန်ဟိုင်းအခြေစိုက် နေ့စဉ်သတင်းစာတွင် အင်္ဂလိပ်စာရေးဆရာ ဂျိနသန်ဆွစ်(တ်)၏ ‘ဂါလီဗား ခရီးစဉ်’ကို တရုတ်ဘာသာဖြင့် ဖော်ပြပါရှိခဲ့သည်။ အရိကန်စာရေးဆရာ ‘ဝါရှင်တန်အိုင်ဗင်’၏ ဝတ္ထုတိုတစ်ပုဒ် ဖြစ်သည့် ‘ရစ်ဗင်ဝင်းကဲ(လ်)’ကို နောက်ထပ် လေးရက်အကြာတွင် ဤသတင်းစာ၌ပင် ဖော်ပြပါရှိလေ သည်။

တော်လှန်ရေးအမြင်ရှိသူ ‘လျန်ကျီချောင်’က နိုင်ငံခြားစာပေကို ဘာသာ ပြန်ခြင်းသည် အထီးကျန် ဖြစ်နေသည့် တရုတ် မြေရှင်ပဒေသရာဇ် လူ့အဖွဲ့အစည်းပေါ် သက်ရောက်မှု ရှိလာနိုင်သည်ဟု ယုံကြည်သည်။ ထို့ကြောင့်ပင် ၁၈၉၆ တွင် ရှန်ဟိုင်း အခြေစိုက် ‘မျက်မှောက်ရေးရာ သတင်းစဉ်’ ကို စတင် ထုတ်ဝေသည်။

ဝတ္ထုကဏ္ဍ ပါရှိ၏။ အနောက်နိုင်ငံ စာပေ ဘာသာပြန်ခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ အတိအလင်း ပြောကြားသည်မှာ နိုင်ငံရပ်ခြား စာရေးဆရာ

များ၏ လက်ရာများကို ဖတ်ရှု၍ အထီးကျန်နေသော၊ ဆုံးရှုံးခံစားနေရသော လူ့အဖွဲ့အစည်းကို စဉ်းစားဆင်ခြင်ရန် ဖြစ်သည်။ အမေရိကန်၊ အင်္ဂလန်၊ ဂျာမဏီ၊ ပြင်သစ်၊ ဩစတေးယား၊ အီတလီနှင့် ဂျပန်တို့မှ နိုင်ငံရေးနောက်ခံ ဝတ္ထုများ ထုတ်ဝေရခြင်းသည် တရုတ် စာဖတ်သူတို့ မျှဝေခံစား၍ အသိဉာဏ် ပွင့်လင်းလာစေရန် ဖြစ်သည်ဟု ဘာသာပြန်စာအုပ် အမှာစာ တွင် ‘လျန်ကျီချောင်’က ရေးသားခဲ့သည်။

‘ဝတ္ထုစာပေဖြင့် လူထုကို အသိဉာဏ် ပွင့်လင်းစေရေး’ ခေါင်းစဉ်ဖြင့် ၁၉၀၂ တွင် ရေးသားခဲ့သည်။ ‘လျန်ကျီချောင်’၏ လှုံ့ဆော်မှုသည် ပညာတတ် လူတန်းစားတွင် ရေပန်းစားခဲ့သည်။ ‘လူထုကို ပညာပေးရန်၊ ကိုယ်ကျင့်တရား ကောင်းမြတ်ရေး ပံ့ပိုးရန်မှာ ပုံစံသစ်ဝတ္ထုကို ရေးဖွဲ့ ခြင်းသည် အထိရောက်ဆုံး ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံရေး၊ ဘာသာရေးကို ပြုပြင်ရ မည်။ ဝတ္ထုပုံစံသစ် ရှိရမည်။ တနည်းအားဖြင့် စာပေသစ်ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံရေး အတွေးအခေါ်သစ် အတွက် ဝတ္ထုပုံစံသစ် ဖြစ်ရမည်။ လူထုကို ရှေ့ဆောင်လမ်းပြ ဇာတ်ကောင်စရိုက် ဖြစ်စေရမည်’ ဟု ‘လျန်ကျီချောင်’က ထောက်ပြခဲ့သည်။ သူ၏ ဆောင်းပါးကြောင့် တရုတ်ဘာသာပြန် ဆရာတို့ နိုးကြားတက်ကြွခဲ့ကြသည်။

ဝတ္ထုဘာသာပြန်အစွမ်းသည် စိတ်ကူးယဉ်ဆိုရှယ်လစ်ဝါဒီ တစ်ဦးဖြစ်သူ အက်ဒွပ်ဘယ်လာမီ (Edward Bella my ၁၈၅၀-၁၈၉၈)၏ ‘နောက်သို့ ပြန် ကြည့်ခြင်း’ (Looking Backwrd ၂၀၀၀-၁၈၈၇) သည် တရုတ်ဘာသာပြန် တွင် သိသာထင်ရှား လာရတော့သည်။ ယင်းဝတ္ထုကို ‘တီမိုသီရစ်ချတ်’ (Timothy richard) က ဘာသာပြန်၍ ‘တရုတ်ကမ္ဘာ’ ဂျာနယ်တွင် အပတ်စဉ် ဖော်ပြသည်။ ၁၈၉၁၊ ဒီဇင်ဘာလမှ ၁၈၉၂၊ ဧပြီလအထိ ဖော်ပြ ပါရှိ၏။

ဤ ‘တရုတ်ကမ္ဘာ’ မဂ္ဂဇင်းကို ယန်းဂျေအယ်လင် (Young J.Allem) က ထုတ်ဝေ၍ တရုတ်ပညာတတ် လောကနှင့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး သမားများ အပေါ် ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုရှိသည်။ ‘ရာစုနှစ်ချီ အိပ်ပျော်ခြင်း’ ဆိုသည် တရုတ် ဘာသာပြန် အဖြစ် ၁၈၉၄ တွင် ထပ်မံထုတ်ဝေ၏။ စာအုပ်ထွက်လျှင် ထွက် ခြင်း ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး သမားများကြားတွင် ဟိုးလေးတကျော် ဖြစ်သွား သည်။ တရုတ်ဧကရာဇ် ဂေါင်ဇူ (Emperor Gaung Xu, ၁၈၇၅-၁၉၀၈ ထိ အုပ်စိုး)ကပင် သူ၏ မှာယူသည့် စာအုပ်စာရင်းတွင် ထည့်စေခဲ့သည်အထိ ဤဘာသာပြန် ဝတ္ထုက ရိုက်ခတ် သွားခဲ့သည်။ ဧကရာဇ်မင်း ဂေါင်ဇူသည် လည်း အနောက်နိုင်ငံ စာအုပ်များအပေါ် စိတ်ဝင်တစား ရှိလာခဲ့သည်။

၁၈၆၀ ပြည့်နှစ်နှင့် ၁၉၀၀ ပြည့်နှစ် အတွင်း အနောက်နိုင်ငံ စာရေးဆရာ များ၏ လက်ရာစုံ ၅၅၅ မျိုးအထိ ဘာသာပြန် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ ထိုအထဲ တွင် ဘာသာရေး ဆိုင်ရာစာပေများ မပါရှိခဲ့။ ဤအရေအတွက် ထဲတွင် အတွေးအခေါ်နှင့် သိပ္ပံပညာဆိုင်ရာ ၂၂ ရာခိုင်နှုန်း ပါဝင်၏။ စာပေဆိုင်ရာ လက်ရာများမှာ အများဆုံး ဖြစ်သည်။ ဘိန်းစစ်ပွဲ ၁၈၄၁ နှင့် ၁၉၁၁ တော်လှန်ရေးကာလအတွင်း စာအုပ်အမျိုးအမည် ခေါင်းစဉ် (ဘာသာပြန်) ၆၀၀ ကျော်သည်ဟု ကက်တလောက် စာရင်းတွင် ဖော်ပြခဲ့သည်။ ဘာသာ ပြန်များကို အစဉ်လိုက် စီစဉ်လိုက်လျှင် နိုင်ငံရေး၊ ပညာရေး၊ စုံထောက် ဝတ္ထု၊ သိပ္ပံနှင့် နည်းပညာဝတ္ထု၊ စကားပြေ၊ ကဗျာ၊ ပြဇာတ်စာပေ အမျိုး အစားတို့ ဖြစ်သည်။

လူသိများသည့် ဘာသာပြန် ဝတ္ထုခေါင်းစဉ်အချို့မှာ ‘ရော်ဘင်ဆင် ကရူး ဆိုး’၊ ‘တက်စ်’၊ ‘ရှားလော့ဟုမ်း’ဝတ္ထုများ၊ ဟမ်းလက်(ရှိတ်စပီးယား)၊ အန် ကယ်တွမ်၊ အရိုင်းခေါ်သံ၊ ကြက်သွေးရောင်စာ၊ ရေကောင်းမြေကောင်း တို့ ကို တရုတ်ဘာသာ ပြန်ဆိုခဲ့ကြသည်။ ၁၉၁၁ တော်လှန်ရေးကာလ မတိုင်မီ

တော်လှန်တက်ကြွသော ဘာသာပြန်ဆရာများ ပေါ်ထွန်းခဲ့ကြသည်။

ဒင်နီယယ်ဒီဖိုး(Daniel Defoe)၏ ရော်ဘင်ဆင်ကရူးဆိုး (Robinson Crusoe) သည် ၁၈၉၈ တွင် ဘာသာပြန်အကျဉ်းချုပ် ပေါ်ထွက်လာခဲ့သည်။ ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ်များတွင် ဘာသာပြန်ဆရာ ကိုးဦးလောက်က မူကွဲ ၂၀ ကျော်မျှ ပြန်ဆိုပြီးဖြစ်ခဲ့ကြသည်။ တရုတ်လူငယ် စာဖတ်ပရိသတ်က ‘ရော်ဘင်ဆင်ကရူးဆိုး’ ၏ စွန့်စားလိုစိတ်ကို အားကျပြီး သဘာဝကို စူးစမ်းလိုစိတ်မှ ပုန်ကန်လိုစိတ်အထိ လူငယ်တို့ကို နှိုးဆွနိုင်ခဲ့သည်။

ဘာသာပြန်ဆရာ ‘လင်ရှူ’ (Lin Shu) က ‘အိပ်(ချ်)ရိုက်ဒါဟက်ဂတ် (H.Rider Haggard) ၏ ‘ဘီထရစ် (Beatrice) အင်္ဂလိပ်ဝတ္ထုကို ၁၉၀၆ ခုနှစ်တွင် ဘာသာပြန်ခဲ့သည်။ ယင်းဝတ္ထုသည် အမျိုးသမီးများ တန်းတူအခွင့်ရေး ရရှိမှုကိုအားပေးထောက်ခံသည့် အမျိုးသမီးဝါဒဝတ္ထုဖြစ်သည်။ အမျိုးသမီးများ တန်းတူ ပညာသင်ကြားခွင့် ရရှိရေး၊ အိမ်ထောင်မှု တန်းတူအခွင့်အရေး၊ ယောက်ျား/မိန်းမ တန်းတူဆက်ဆံရေးကို ဖွဲ့ဆိုသောဝတ္ထုဖြစ်၏။ ဘာသာပြန်သူ၏ အမှာက ပို၍

စိတ်ဝင်စားဖို့ ကောင်းသည်မှာ မိမိယဉ်ကျေးမှုနှင့် မသင့်လျော်သော အနောက်တိုင်း လူမှုဆက်ဆံရေး များကို ဖတ်ရှုရမည် ဖြစ်သော်လည်း အမျိုးသမီးတစ်ယောက်၏ ကောင်းမြတ်ခြင်း များကို ဖွဲ့ဆိုထားခြင်းကို အလေးထား ... ဖတ်ရှုသင့်သည်ဟူ၍ ဖြစ်သည်။

‘ဟားရီးယတ်ဘီချာစတိုး’ (Harriet Beecher Stowe) ၏ အန်ကယ်တွမ် (Uncle Tom's Cabin) ဝတ္ထုကို ‘လင်ရှူ’(Lin Shu)နှင့် ‘ဝေယိ’ (Wei Yi) တို့က ၁၉၀၁ ခုနှစ်တွင် ... တရုတ်ဘာသာ ပြန်ဆိုခဲ့သည်။ အာဖရိကန်-အမေရိကန်တို့၏ အတိဒုက္ခနှင့် လွတ်မြောက်ရေးအတွက် ... တိုက်ပွဲဝင်ရပုံတို့ကို သိနားလည်စေလို၍ ဘာသာပြန်ရခြင်းဖြစ်သည်ဟု ရည်ရွယ်ချက်ကို

ဖော်ပြထားသည်။ အမေရိကန်ပြည်ရှိ တရုတ်အလုပ်သမားတို့၏ဘဝကို လည်း သိရှိနားလည် ခံစားစေပြန်သည်။ အမေရိကန်ရှိ နီဂရိုး အလုပ်သမားတို့ အတွက် ကြေကွဲရသလို တရုတ် အလုပ်သမားတို့ အတွက် လည်း မျက်ရည်ကျရပါသည်ဟု ဘာသာပြန်သူ၏ အမှာတွင် ဖော်ပြ ထားသည်။

‘လင်ရှု’(Lin Shu) ၏ အနောက်တိုင်း စာပေလက်ရာတို့သည် အထီးကျန် တရုတ် လူ့အဖွဲ့အစည်းကို အပြင်းအထန် ရိုက်ခတ်သွား၏။ စာတတ်ပေတတ် တရုတ်အရာရှိ ဝန်ထမ်း အသိုင်းအဝန်းသည် အနောက်တိုင်းစာပေကို ယခင်က လျစ်လျူရှုထား၏။ နိုင်ငံရပ်ခြား တိုင်းပြည်များ၏ တိုးတက်ဖြစ်ထွန်းမှုကို လက်ခံပြီး သတိပြုလာရတတ် သည်မှာ ဘာသာပြန် စာပေကြောင့် ဖြစ်ပေသည်။

‘လင်ရှု’ (Lin Shu) ၏ အနောက်တိုင်း စာပေလက်ရာတို့ သည် အထီးကျန် တရုတ်လူ့အဖွဲ့အစည်းကို အပြင်းအထန် ရိုက်ခတ်သွား၏။

နိုင်ငံခြားတိုင်း ပြည်များသို့ ထွက်၍ ပညာဗဟုသုတ ရှာမှီးလိုစိတ်များ

နိုးကြား လာကြရသည်မှာ ‘လင်ရှု’ နှင့် ‘ယန်ဖုံ’ (Yan Fu) တို့၏ ဘာသာပြန် စာပေများကြောင့် ဖြစ်သည်ဟု ကောက်ချက်ချနိုင်ပါသည်။ ‘လင်ရှု’၏ ဘာသာပြန်စာပေဂယက် ရိုက်မှုသည် အစဉ်အလာ ဝတ္ထုဖွဲ့စည်းပုံကိုပါ သက်ရောက်သွားတော့သည့် အပြင် မေလ ၄ ရက် အရေးတော်ပုံကိုပါ မွေးဖွား သွားတော့သည်။ ဘာသာပြန်ဆရာ ‘လင်ရှု’သည် ခေတ်သစ်တရုတ် ပြည်၏ ဘာသာပြန် စာပေ လမ်းကြောင်းတွင် ရှေ့ဆောင်တီထွင် လမ်းပြသူ ပင် ဖြစ်ပါတော့သည်။ အစဉ်အလာစာပေဟန်မှ ဘာသာပြန် စာပေဂယက် ကြောင့် ဖွဲ့ဆိုပုံ ခွဲထွက်ခြင်းဖြစ်၏။ ခြုံချ်ဆိုရလျှင် ဘာသာပြန်စာပေသည် တရုတ်ခေတ်သစ် စာပေကို မွေးဖွားပေးရာတွင် အဓိကကျသည်ဟု ဆိုနိုင်၏။

၁၉၁၂-၁၉၄၉

ဘူဇွာတော်လှန်ရေး၏ ရဲရင့်တက်ကြွသာ ရှေ့ဆောင်လမ်းပြများ၏ အနှစ် ၄၀ ကျော်ကြာ ကြိုးစား အားထုတ်မှုသည် အကျိုးဖြစ်ထွန်း လာပါတော့သည်။ ယင်းသည်ကား ပြည်သူလူထု ကြားတွင် ဒီမိုကရေစီ အမြစ်တွယ်ခြင်းပင်။ အမြစ်တွယ်အောင်လည်း ဘာသာပြန်ဆရာများက အနောက်တိုင်း ဒီမိုကရေစီနှင့် မိတ်ဆက်ပေးခဲ့ကြသည်။ ဝတ္ထုမဟုတ်သော နိုင်ငံရေးအတွေးအခေါ်၊ အယူအဆများကို ဘာသာပြန်ခဲ့ကြ၏။ ဒီမိုကရေစီ မူဝါဒများဖြင့် အစိုးရသစ်ကို ကြိုဆိုရန် လူထုက အသင့်ဖြစ်နေ၏။ ‘ဒေါက်တာ ဆွန်ယက်ဆင် ဦးဆောင်သည့် ၁၉၁၁၊ တော်လှန်ရေးက အစိုးရသစ် တစ်ရပ်ကို ထူထောင်လိုက်နိုင်သည်။ သို့သော် ပြည့်ပြည့်ဝဝ ပြောင်းလဲခြင်းမျိုး မလုပ်နိုင်ခဲ့။ အရင်းနှင့် လုပ်အား၊ အုပ်စိုးသူနှင့် အုပ်စိုးခံ ပြည်သူတို့၏ ဆက်ဆံရေးကို နိုင်ငံရေးအရ အကြွင်းမဲ့ မပြောင်းလဲနိုင်ခဲ့။ သို့သော် တွန်းအားပေး မောင်းနှင်နိုင်ခဲ့သည်။

ကွန်မြူနစ်ပါတီက ဦးဆောင်သည့် ပစ္စည်းမဲ့တော်လှန်ရေးကို ဒီမိုကရေစီ နှင့် အခြားအတွေးအခေါ်များ ပေါင်းစပ်ကာ တွန်းအားပေးနိုင်ခဲ့သည်။ နေ ရှင်နယ်လစ် အစိုးရအပေါ် ပစ္စည်းမဲ့တော်လှန်ရေးက အနှစ် ၃၀ နီးပါး ကြ မြင့်ချိန်ကျမှသာ အောင်ပွဲဆင်နိုင်ခဲ့ကြသည်။ တည်ဆဲနေရှင်နယ်လစ် အစိုးရမှာလည်း လူထုမကျေနပ်မှုများ ရှိလာရခြင်းမှာ အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်း ဆိုင်ရာတွင် အထိန်းကွပ်မဲ့ လာဘ်စားခြင်း၊ ခြစားမှုများအပြင် အလုပ်သမားများအပေါ် မညှာမတာ ခေါင်းပုံဖြတ်နေသော ကြောင့်ပင်။

ပစ္စည်းမဲ့တော်လှန်ရေး၏ တပ်ဦးတွင် ရှိနေခဲ့သူမှာ ‘ချင်ဒူးရှီ’ (Chen Duxiu) (၁၈၇၉- ၁၉၄၂)။ မေ ၄ ရက် အရေးတော်ပုံ၏ စွမ်းဆောင်နိုင်ဆုံး သူ။ တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီ ၁၉၂၁ ၏ စတင်တည်ထောင်သူများထဲမှ တစ် ယောက်။ လူငယ်သစ်မဂ္ဂဇင်း အယ်ဒီတာ ‘ချင်ဒူးရှီ’သည် တော်လှန်သော သဘောတရားရေးရာ မာ့(က်)(စ်)ဝါဒကို ကျွမ်းကျင်နှံ့စပ်သူ ဖြစ်သည်။ အနောက်နိုင်ငံရှိ အလုပ်သမားရေးရာ လှုပ်ရှားမှုများကို ဘာသာပြန်ဖြန့်ချိ ရေးသားခဲ့သည်။ ပိုမို သာယာဝပြောသော စံပြ လူ့အဖွဲ့အစည်းသို့ လူထုကို ချီတက်ရန် လမ်းပြ ပြင်ဆင်ပေးခဲ့သည်။ တော်လှန်ရေးကြီး အရှိန်အဟုန် ကောင်းကောင်းဖြင့် ထူးကဲ ဒီရေမြင့်တက်စေရန် ဘာသာပြန် ဆရာများက ပါဝင် ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည်။

လူငယ်သစ်မဂ္ဂဇင်း အယ်ဒီတာ ‘ချင်ဒူးရှို’ (Chen Duxiu)

ခေတ်သစ် တရုတ်ပြည်၏ ဘာသာပြန်စာပေ (၂)

ယဉ်ကျေးမှုသစ်လှုပ်ရှားမှု

၁၉၁၉၊ မေလ ၄ ရက် လှုပ်ရှားမှုသည် ယဉ်ကျေးမှုသစ် လှုပ်ရှားမှုကို ကဏ္ဍသစ်တစ်ရပ် ဖွင့်ပေးလိုက်သည်။ ရာစုနှစ်၏ အစောပိုင်းကာလတွင် ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့သော ယဉ်ကျေးမှုသစ် လှုပ်ရှားမှုကို သိသာထင်ရှားသော အထောက်အကူ ပြုလိုက်သည့် အကြောင်းခြင်းရာမှာ ‘လူငယ်သစ်’ အဖွဲ့အစည်း ဖြစ်၏။ ထိုစာပေအသင်းကို ၁၉၂၁ တွင် ဖွဲ့စည်း၏။ သို့သော် ၁၉၃၂ မတိုင်မီ ‘ဝတ္ထုတိုလစဉ် ထုတ်ဝေသောအခါ အသင်းပျက်သွား၏။ ကူမိုးရီး၊ ယူတာဖူး၊ ချင်ဖန်ဂူတို့နှင့် အခြားသော စာရေးဆရာများသည် ‘စာပေ ဖန်တီးသူများ အသင်းကို ၁၉၂၁ တွင် တည်ထောင်ခဲ့ကြပြီး ၁၉၂၉ တွင် ကူမင်တန်အစိုးရ၏ ဆင်ဆာ အေဂျင်စီကြောင့် ပျက်သိမ်း လိုက်ရသည်။

လူရွှန်း၊ ဝေစုယွန်၊ ကောက်ကျင်းဟွာနှင့် အခြားသော စာရေးဆရာများက ‘အမည်မဲ့အလင်း’ ကို ၁၉၂၇ ခုနှစ်၊ မေလတွင် တည်ထောင်ခဲ့သော်လည်း ၁၉၃၁ တွင် အမြင်သဘောထား ကွဲလွဲမှုကြောင့် ပျက်သိမ်းခဲ့ကြသည်။ ‘ဆန်းသော်တာ’ အဖွဲ့အစည်းကို ဟူရှီ၊ လျန်ရှီကျူ၊ ရှူကျီမိုနှင့် အခြားသော စာရေးဆရာများက ၁၉၂၃ ခုနှစ်တွင် ဖွဲ့စည်းလိုက်ကြသည်။ ယင်းအဖွဲ့သည် အခြားသော စာပေ အဖွဲ့အစည်းများနှင့်လည်း ပူးပေါင်း၍ စာပေသစ်နှင့် ဘာသာပြန်စာပေကို စွမ်းစွမ်းတမံ ဆောက်ရွက်ခဲ့ကြသည်။

‘လူငယ်သစ်မဂ္ဂဇင်း (၁၉၁၅)’ သည်လည်း လူရွှန်း၊ ချန်ကူးရှီ၊ ချန်ယန်ပင်း၊ ဟူရှီ၊ ကျီကျူရင်နှင့် လျူပန်းနမ်တို့သည် ပုံမှန် လစဉ်ရေးနေကျ

စာရေးဆရာများ ဖြစ်ကြသည်။ ဝတ္ထုတိုလစဉ်မဂ္ဂဇင်းသည် ဘာသာပြန် ကဏ္ဍကို ထိရောက်စွာ အားပေးခဲ့သည်။ သုံးလတကြိမ် ထုတ်ဝေသော ‘ဖန်တီးမှု’ သည် ပထမအကြိမ် ၁၉၂၂ တွင် ထုတ်ဝေပြီး အတွဲ ၂ ထုတ်ဝေ အပြီးတွင် ရပ်သွားခဲ့သည်။ အပတ်စဉ်ထုတ် ‘ဖန်တီးမှု’သည် ၁၉၂၃ ခုတွင် ပထမအကြိမ် ထုတ်ဝေခဲ့ပြီး အမှတ် ၅၂ အထိ ထုတ်ဝေနိုင်ခဲ့သည်။

လူရွှန်းဦးစီးသော ‘ဘာသာပြန်’ မဂ္ဂဇင်းသည် ဘာသာပြန်စာပေ သက်သက်ဖြစ်ပြီး ၁၉၃၄ တွင် အရှိန်အဟုန် ကောင်းကောင်းဖြင့် စတင်နိုင် ခဲ့ပြီး ၁၉၃၆ ခုနှစ်အထိ ရှင်သန်ခဲ့သည်။ ဘာသာပြန် စာပေကြောင့် အနောက်တိုင်း စာပေလှိုင်းသည် အထက်ဖော်ပြပါ စာပေအဖွဲ့အစည်းများ နှင့် အတူ ပေါ်ပေါက်လာ၏။ ထို့ပြင် စာပေရေးရာ ဝါဒများသည်လည်း တစ် သီးတခြားစီ ပေါ်ထွက်လာခဲ့ကြသည်။

ဆာဝေါ(လ်)တာစကော့၊ ချား(လ်)(စ်)ဒစ်ကင်း၊ ကက်သရင်းမင်(စ်)ဖီး တို့၏ စာပေလက်ရာ ဘာသာပြန်များကို တရုတ် စာဖတ်သူတို့ ကောင်းကောင်းကြီး ခံစားနားလည်ကြသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။ အခြားသော စာရေးဆရာများ ဖြစ်ကြသော အပ်တန်ဆင်ကလဲယား၊ ဂျက်လန်ဒန်၊ န သန်နီယယ်ဟောသွန်း၊ ဂျွန်ဂျေဆွာသီတို့၏ စာပေလက်ရာများသည် တရုတ်ဘာသာပြန် စာရေးဆရာများကြောင့် ပစိဖိတ်သမုဒ္ဒရာကို ဖြတ် ကျော်လာနိုင်ခဲ့ကြသည်။

၁၉၃၅ ခုနှစ်တွင် ကမ္ဘာ့စာပေ ရတနာများ(ဘာသာပြန်--ပထမတွဲ)ကို တရုတ် စာပေ ထုတ်ဝေရေး သမိုင်းတွင် ပထမဆုံး ဘာသာပြန်စာပေအဖြစ် မှတ်တမ်း ဝင်ခဲ့သည်။ ဘာသာပြန်ဆရာ ကျန့်ကျန့်တူက ဦးဆောင်၍ စာရေးဆရာနှင့် ဘာသာပြန်ဆရာ ၁၀၀ ကျော် ပါဝင်သည့် ဘုတ်အဖွဲ့နှင့် ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤအစီအစဉ်ဖြင့် ကမ္ဘာကျော်

လက်ရာ ၄၀၀ ကျော် ထုတ်ဝေဖြစ်ခဲ့ကြသည်။ စာပေလက်ရာများ စုစည်း ထုတ်ဝေမှုသည်လည်း တရုတ်စာပေ လှုပ်ရှားမှုကို သိသာထင်ရှားစွာ ဂယက်ရိုက်ခတ်မှု ရှိခဲ့ပါသည်။ ‘စီးပွားရေးရာ ပုံနှိပ်တိုက်’ သည်လည်း ဘာသာပြန်ဖတ်ရှုသူတို့အတွက် ‘ကမ္ဘာ့စာပေ လက်ရာများ စာကြည့်တိုက်’ကို ထုတ်ဝေလိုက်သည်။ လင်ရှုနှင့် အခြားဘာသာပြန် စာရေးဆရာများ၏ လက်ရာများ ပါဝင်သည်။

(၁) ဘာသာပြန်စာပေ လှုပ်ရှားမှုတွင် အောက်ဖော်ပြပါ အသွင်လက္ခဏာ များ ပါဝင်သည်ဟု အကဲဖြတ်နိုင်သည်။ ဘာသာပြန် စာရေးဆရာတို့သည် တိုင်းပြည်၏ အနာဂတ်ကံကြမ္မာကို စိုးရိမ်ပူပန်မှု အပြည့်ရှိသည်။ ပူးပေါင်း ပါဝင် ပတ်သက်လိုစိတ် ခေတ်သစ် တရုတ်ဘာသာပြန် စာပေနှင့် ရှိကြပ သည်။ နိုင်ငံခြားစာပေ၏ အတွေးအခေါ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကောင်းကျိုးပြုသော အခြေခံ သဘောတရားများကို တရုတ်အမျိုးသားတို့ကို မိတ်ဆက်ပေးလို သည်။

အထူးသဖြင့် ‘သရုပ်မှန်ဝါဒ’ (realism)ကို တရုတ်စာဖတ်သူများအား မိတ် ဆက် ပေးလိုစိတ် ရှိကြသည်။

(၂) တရုတ်ပြည်၏ နိုင်ငံရေးနှင့် လူမှုရေးအခြေအနေကို ဆက်စပ် ပတ်သက်သည့် စဉ်းစားဖွယ်ရာ စာပေလက်ရာများကို ဘာသာပြန်သူတို့က ရွေးချယ် ပြန်ဆိုခဲ့ကြသည်။

(၃) ‘ယဉ်ကျေးမှုသစ်လှုပ်ရှားမှု’(New Culture Movement)ကို ဖြစ်ပေါ်စေ ရန် ဘာသာပြန် လက်ရာတို့က အလေးထား တွန်းအားပေးခဲ့ကြသည်။

(၄) တရုတ်ပြည်ကို နိုင်ငံခြားစာပေနှင့် မိတ်ဆက်ပေးသည့် ဘာသာပြန် အလုပ်ကို စာရေးဆရာတို့က တာဝန်ကျေပွန်စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ကြသည်။

အစောပိုင်းကာလ၏ စာပေအတွေးအခေါ်

‘ကျင်’မင်းဆက် ပြုတ်ကျရေးအတွက် လူထုကို အတွေးအခေါ်ပေးရာတွင် ဝတ္ထုသည် ဝါဒဖြန့်ချိရေး အတွက် လက်နက်ကောင်း ဖြစ်လာသည်။ နိုင်ငံရေး အတွေးအခေါ်ကို ဝတ္ထုထဲတွင် ထည့်သွင်း ရေးသားလာသည်ကို လည်း တရုတ်ပြည်သူလူထုက ဖတ်ရှု တွေ့သိလာခဲ့ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ‘မက်ဒူးဂဲ(ပ်)’ပြောသည်မှာ အမျိုးသား တော်လှန်ရေးနှင့် စာပေသရုပ်မှန် ဝါဒသည် ဆက်စပ်မှုရှိသည်။

‘တရုတ်ပြည်ကို သရုပ်မှန်စာပေဝါဒနှင့် မိတ်ဆက်ပေးလိုက်ခြင်း အားဖြင့် ယဉ်ကျေးမှုသစ်ကို ဖြစ်ပေးစေသော အစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ် ဖြစ်သည်။ အထွေထွေ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာနှင့် လူမှုအင်အားစုတို့၏ တွန်းအားသည် လည်း လူထုထောက်ခံမှုကို ရစေသည်။ ရိုမန်းတစ်ဝါဒ (romanticism) သည် ပုဂ္ဂလိက တစ်ကိုယ်ရေ လွတ်မြောက်မှုဟု ဆိုလျှင် သရုပ်မှန်ဝါဒ (realism) သည်လည်း လူမှုပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး ဖြစ်သည်ဟု ဆိုရမည်ပင်။

မေလ ၄ ရက် အရေးတော်ပုံ ခေတ်ကာလ ဝန်းကျင်ရှိ စာပေသစ် လှုပ်ရှားမှုကို ဦးဆောင်သည့် စာရေးဆရာများ (ရှေ့နေများ၊ လှုပ်ရှားတက် ကြွသူများ)သည် နိုင်ငံခြားစာပေကို တတ်ကျွမ်း နားလည်ကြသူများ ဖြစ်ကြ သည်။ အနောက်တိုင်း စာပေလမ်းကြောင်းကို သိရှိနားလည်၍ ထူထောင် နိုင်စွမ်းရှိကြ၏။

ဥပမာအားဖြင့် ၁၉၁၅ ခုနှစ်ထုတ် ‘လူငယ်သစ်’ အတွဲ (၁)၊ အမှတ်(၃) တွင် ပါရှိသည့် ဆောင်းပါးမှာ ‘ခေတ်သစ် ဥရောပစာပေနှင့် အနုပညာကို ဆွေးနွေးခြင်း’ ကို ကြည့်။ ယင်းဆောင်းပါးသည် တရုတ်စာဖတ်သူတို့ကို ဂန္ထဝင်ဝါဒ (classicism) မှ ရိုမန်တစ်အထိ။ ထို့နောက် သရုပ်မှန်ဝါဒနှင့် သဘာဝဓမ္မဝါဒ (သို့) ပကတိအတိုင်း ဖော်ကျူးသော အနုပညာစာပေ (naturalism)တို့ကို ဆွေးနွေးထားသည်။ ထို့ပြင် မော်ဒန်ဝါဒ၊ သင်္ကေတဝါဒ၊

အိပ်(က်)(စ်) ပရက်ရှင်းနစ်ဇင် (expressionism)၊ နီယိုရောမန်တစ်ဝါဒ (Neo-romanticism)တို့သည်လည်း စာဖတ်သူတို့ကို မိတ်ဆက်ပေးထားကြောင်း တွေ့ရသည်။

တရုတ်ပြည်ကို နိုင်ငံရပ်ခြား စာပေအတွေးအခေါ်များနှင့် မိတ်ဆက်ပေးခြင်းသည် တရုတ်စာပေ အသိုင်းအဝိုင်းကို အတွေးအခေါ်ပြောင်းလဲမှုများ ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ ယင်းစာပေ လှုပ်ရှားမှု၏ အကျိုးဆက် ရလဒ်ကောင်းကို ဤရာစု၏ အစောပိုင်းကာလမှာပင် တွေ့မြင်နိုင်သည်။

(၁) ဒီမိုကရေစီအတွေးအခေါ်နှင့် ပုံသဏ္ဌာန်သစ် ပညာတတ် လူတန်းစားများ၊ ခေတ်သစ်သိပ္ပံအသိနှင့် မျိုးချစ်စိတ်တို့သည် ရှေ့တန်း ရောက်ရှိလာသည်။

(၂) အနောက်တိုင်း စာပေတွင် စိမ့်ဝင်ပျံ့နှံ့ပြီး ဖြစ်သော မာ့(က်)(စ်)ဝါဒ(Marxism) နှင့် ဆိုရှယ်လစ်ဝါဒ (Socialism) တို့သည် စာဖတ်သူ လူထုနှင့် ထိတွေ့လာခဲ့ရသည်။ ဤအယူအဆ၊ အတွေးအခေါ်သည်လည်း ခေတ်သစ်စာပေ အတွေးအခေါ်ကို အားဖြည့်လိုက်ပြန်၏။ သို့သော် တရားသေဝါဒ (dogma-tism) နှင့် လက်ဝဲသွေဖည်ရေး(Leftist tendencies) တို့ကြောင့်လည်း စာရေးဆရာများနှင့် သီအိုရီသမားများ၏ တွေးခေါ်မြော်မြင်မှုကို လမ်းလွဲသွားစေသည်။

(၃) မတူကွဲပြားသော လူမှုအလွှာတို့မှ ဆင်းသက်လာသည့် စာရေးဆရာများ ကြားတွင် နိုင်ငံရေး စည်းရုံးမှုနှင့် ရသစာပေအမြင်တို့ကြောင့်လည်း မကြာခဏ သဘောထား ကွဲလွဲကြပြီး စာပေဖြစ်ပေါ် တိုးတက်မှုကို အားနည်းထိခိုက်စေသည်။

တရုတ်ပြည်သို့ အနောက်တိုင်းစာပေ ရေစီးကြောင်းနှစ်ခုဖြင့် စီးဝင်သည်။ မေ (၄) ရက် အရေးတော်ပုံကာလ တစ်ဝိုက် စာရေးဆရာများသည်

အနောက်နိုင်ငံနှင့် ဂျပန်နိုင်ငံတို့ကို ပညာသင်သွားကြပြီး ပြန်လာသူများ ဖြစ်ကြသည်။ အနောက်နိုင်ငံ ပညာသင်များသည် အနောက်တိုင်း စာပေကို တိုက်ရိုက်လေ့လာခွင့် ရခဲ့ကြပြီး ဂျပန်ပညာသင်အုပ်စုမှာ ဂျပန်နိုင်ငံမှ တစ်ဆင့်သာ အနောက်တိုင်း စာပေကို လေ့လာခဲ့သူများ ဖြစ်ကြသည်။ ယင်းကဲ့သို့ ပညာဆည်းပူးရာ ဒေသမတူညီမှုကြောင့်လည်း စာရေးဆရာ တို့၏ အတွေးအခေါ်၊ အရေးအသား မတူညီမှုများကို ထင်ရှားသိသာစွာ တွေ့မြင်နိုင်သည်။ လူရွှန်း၏ စာပေအယူအဆမှာ နို့နို့စပ်စပ်၊ ကျယ် ကျယ်ပြန့်ပြန့် ရွေးချယ်တတ်သော သဘောရှိ၏။ သူ၏ အယူအဆမှာ ကမ္ဘာ့စာပေ အမွေအနှစ်ကို ချဉ်းကပ်ရာတွင် အနောက်တိုင်း စာပေမှ စာဖတ် သူ ပြည်သူအတွက် ကောင်းမြတ်ခြင်းကို ယူ၍ ကျန်သည့်အရာကို ချန် ထားခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

မော်ထွန်း(Mao Dun)၏ သန်းခေါင်ယံ (Midnight-1932) သည် တော်လှန် သော သရုပ်မှန်ဝါဒ (revolutionary realism) ကို ဖော်ညွှန်းခြင်းဖြစ်၏။ အနောက်တိုင်း သရုပ်မှန်ဝါဒ (Western realism)နှင့် ခြားနား၏။ အလုပ်သမား လူတန်းစားကို ထောက်ခံထားသော သရုပ်မှန်ဝါဒဖြစ်သည်။

လောရှည် (Lao She 1899-1966) ၏ ဝတ္ထုအဖွဲ့အနွဲ့မှာ စိတ်ဝင်စား ဖွယ်ရာ။ အင်္ဂလန်တွင်ရှိစဉ် သူ့မှာ ဝတ္ထုရေးချင်စိတ် ဖြစ်ပေါ်၏။ အစဦးတွင် တရုတ်ဂန္ထဝင်စာပေကို မူတည်ထား၏။ သို့သော် သူ၏ ဝတ္ထု ‘ပညာတော်သင်များသည် ဒစ်ကင်း၏ ‘ နီကိုလပ်(စ်) နီကယ်ဘီ’ (Nichola Nickleby) နှင့် ‘ပစ်ဝစ်စာတမ်းများ’ (Pickwick Papaers) ဆီသို့ ရေးဟန် ပြောင်းသွားသည်။ ဤသို့ ဈာန်ဝင်စားခြင်းဖြင့် ‘ အဘိုးအိုကျန်း၏ ဒဿန’ (Old Zhang's Phi-losophy -1928)ကို ရေးသားနိုင်ခဲ့သည်။ နောက်ထပ် ရေးဖွဲ့သော ဝတ္ထုတိုများသည်လည်း ‘ချား(လ်)ဒစ်ကင်’ဆန်သော ဟာသနှင့်

ဝတ္ထုရှည်များတွင် ‘ဒစ်ကင်း’ ဆန်ဟန် သရော်စာရေးဟန်ကို တွေ့ရှိနိုင်သည်။ ဝေဖန်ရေး သရုပ်ဖော်စာပေ (critical realist style) ရေးဟန်ကို လောရှည်၏ ‘လန်ချားသမား’ ဝတ္ထုရှည်တွင် တွေ့ရှိနိုင်သည်။

‘ကော်ယု’ (Cao Yu 1910-1996) ၏ ပြဇာတ်များတွင် ‘အစ်ဆန်’ (Ibsen) ၏ လွှမ်းမိုးမှုကို တွေ့ရှိနိုင်သည်။ ‘ကော်ယု’ ၏ နေထွက်ချိန်ပြဇာတ်သည် ဝေဖန်ရေး သရုပ်မှန် စာပေ သဘောတရား အရ အကောင်းဆုံးလက်ရာ ဖြစ်သည်။

‘ဗကျင့်’ (Ba Jin 1904-2005) ၏ အစောပိုင်း လက်ရာများတွင် ပြင်သစ်နှင့် ရုရှား အတွေးအခေါ် ပညာရှင်တို့၏ လွှမ်းမိုးမှုကို တွေ့ရသည်။ မင်းမဲ့ဝါဒနှင့် လူသားဆန်မှု၏ သရုပ်မှန်ခြင်း (anarchist and humanitair- an realist approach) ဖြင့် စာပေကို ဖန်တီးရေးသား၏။

‘လင်ယုတန်’ (Lin Yutang) သည် အင်္ဂလိပ်စကားလုံး ‘ဟာသ’ (humour) ကို တရုတ်ဘာသာသို့ ပထမဆုံး ဘာသာပြန်ဆိုသူ ဖြစ်သည်။ နောက်ပိုင်း ရေးဟန် တို့သည် သူ၏ ကိုယ်ပိုင်ဟန် ဖြစ်လာ၏။ ဖန်တီးမှု အကျွမ်းကျင် ဆုံး ‘ဟာသစာရေးဆရာ’ အဖြစ် သူ့ကို ရည်ညွှန်းကြသည်။

‘လျန်ရှီကျူ’သည် စာရေးဆရာ၊ ဘာသာပြန်ဆရာ၊ ဝေဖန်ရေးဆရာ အဖြစ် ထင်ရှားသည်။ ရိုမန်တစ် စာပေသဘောတရားရေးရာကို ထောက်ခံ ရေးသား၏။ နောက်ပိုင်းတွင် ဘက်ဘစ် (Babbitt) ၏ ခေတ်သစ် လူသား ဆန်မှုဝါဒ (neo-humanism) ၏ ဩဇာလွှမ်းမိုးခြင်းကို ခံရသည်။

အစောပိုင်းကာလ (၁၉၂၁-၁၉၂၇) ၏ ပစ္စည်းမဲ့ လူတန်းစားစာပေသည် ခေတ်မီ တိုးတက်သော စာပေ အသွင်သဏ္ဌာန်အဖြစ် ရှိပေသည်။ အနောက်နိုင်ငံ စာပေရေးရာနှင့် မာ့(က်)(စ်)ဝါဒ၊ လီနင်ဝါဒ စာပေ အတွေးအခေါ်သည် တရုတ်စာရေးဆရာများနှင့် စာပေဝေဖန်ရေးကို

ပိုင်းခြား သတ်မှတ်သည်။

၁၉၂၇ နှင့် ၁၉၃၇ ဆယ်စုနှစ်အတွင်း မတူကွဲပြားသည့် စာပေရေးရာ အယူအဆနှင့် အသွင်သဏ္ဌာန် များစွာတို့ကို တွေ့ရှိရပေသည်။ စာပေရေးရာ အသွင်သဏ္ဌာန်များစွာ ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်လာခြင်းလည်းဖြစ်သည်။ လက်ဝဲစာပေ လှုပ်ရှားမှုများကို တွေ့ရသည်။ ရှိရင်းစွဲ ဂန္ထဝင် ပုံစံတို့နှင့် လည်း လက်ဝဲစာပေ လှုပ်ရှားမှုတို့သည် မကြာခဏ ထိပ်တိုက်တွေ့တတ်ကြသည်။

မော်ထွန်း(Mao Dun)၏ သန်းခေါင်ယံသည် တော်လှန်သော သရုပ်မှန်ဝါဒကို ဖော်ညွှန်းခြင်းဖြစ်၏။

လောရှည် (Lao She 1899-1966) ၏ ဝတ္ထုအဖွဲ့အနွဲ့မှာ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ရာ
.....။

‘ကော်ယု’ (Cao Yu 1910-1996) ၏ နေထွက်ချိန်ပြဇာတ်သည် ဝေဖန်ရေး
သရုပ်မှန် စာပေသဘောတရားအရ အကောင်းဆုံးလက်ရာ ဖြစ်သည်။

‘ဗကျင့်’ (Ba Jin 1904-2005) မှာ မင်းမဲ့ဝါဒနှင့် လူသားဆန်မှု၏ သရုပ်မှန် ခြင်းဖြင့် စာပေကို ဖန်တီးရေးသား၏။

‘လင်ယုတန်’ (Lin Yutang) ကို ဖန်တီးမှု အကျွမ်းကျင်ဆုံး ‘ဟာသ စာရေးဆရာ’ အဖြစ် သူ့ကို ရည်ညွှန်းကြသည်။

လက်ဝဲစာရေးဆရာများအဖွဲ့ချုပ်

၁၉၃၀ ပြည့်နှစ်၊ မတ်လ ၂ ရက်တွင် လက်ဝဲစာရေးဆရာများ အသင်းကို ဖွဲ့စည်း၏။ တရုတ်ခေတ်သစ် စာပေသမိုင်းတွင် အင်မတန်အရေးပါသော အပြောင်းအလဲဖြစ်၏။ တစ်ပါတည်းပင် .. ဘာသာပြန်စာပေ သည်လည်း အရေးပါလာ၏။ ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်မှုများ ပြင်းထန် လာသည့် ၁၉၃၆ အထိ၊ စာရေးဆရာများသည် တော်လှန်စာပေ လှုပ်ရှားမှုများကို ရေးသား ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည်။ ကူမင်တန်အစိုးရသည် ကွန်မြူနစ်ပါတီ ဦးဆောင် သည့် တော်လှန်စာပေ အင်အားစုများကို အင်အားသုံး၍ အကြိမ်ကြိမ် ချေမှုန်းခဲ့ကြသည်။ ကူမင်တန်အစိုးရသည် စာပေဆိုင်ရာ စိစစ်ရေးဖြစ် သော ဆင်ဆာဥပဒေများကို ပြဋ္ဌာန်း၍ တော်လှန်စာပေနှင့် တော်လှန်သော စာရေးဆရာများကို ချေမှုန်း သုတ်သင်ခဲ့ကြသည်။ ဘာသာပြန် စာရေးဆရာတို့ သည်လည်း အမည်ဝှက်ဖြင့် ဘာသာပြန်ခဲ့ကြရသည်။ တက်ကြွထင်ရှားသည့် စာရေးဆရာများမှာ လူရွန်း၊ ကျူကျူးပိုင်၊ ဖန်ရှုဖန်၊ ကျူယန်၊ ရှားယန်၊ ရှူရှိ၊ ဟုယီပင်၊ ယင်ဖုနှင့် တိုင်ဝန်ရှုတို့ ဖြစ်ကြသည်။

၁၉၂၉ တွင် ကူမင်တန်အစိုးရသည် စာပေညီလာခံတစ်ရပ် ကျင်းပ၏။ ‘ပြည်သူ့မူသုံးရပ်’ကို ကြွေးကြော်သံတင်၏။ ကူမင်တန်အစိုးရ ရပ်တည်ရေး ကို ကိုယ်စားပြု၏။ လက်ဝဲစာရေးဆရာ အသင်း၏ ဩဇာလွှမ်းမိုးခြင်းကို တန်ပြန်ဆင်နွှဲရန် အမျိုးသားရေးဝါဒကို စာပေအခြေခံအဖြစ် ထားရှိသည်။ လက်ဝဲစာပေမှာ နိုင်ငံတကာဝါဒ အခြေခံ၏။ အမျိုးသားရေး အခြေခံစာပေ ဝါဒသည် လက်ရှိ ကူမင်တန်အစိုးရ တည်ရှိမှုကိုသာ အားပေးသည်။ ဤသို့ အားဖြင့် နိုင်ငံတကာ ပစ္စည်းမဲ့ဝါဒကို ခံယူသော စာပေအယူအဆကို တန်ပြန် တော်လှန်ရေး ဆင်နွှဲရန်ဖြစ်သည်။

ဂျပန်ခုခံရေးကာလ၏ ၈ နှစ်ကြာ စစ်ပွဲအတွင်း တရုတ်စာပေ

အသိုင်းအဝိုင်းသည် ကြွေးကြော်သံ နှစ်ခုကို သီအိုရီပိုင်းဆိုင်ရာ တင်ခဲ့သည်။ တစ်မျိုးသားလုံး ဆိုင်ရာ ‘ကာကွယ်ရေး’ စာပေ ကြွေးကြော်သံကို ‘ကျူယန်’က ဆိုဗီယက်စာပေမှ မွေးစားဘာသာ ပြန်ခဲ့သည်။ နောက်တစ်ခုမှာ ‘နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ တော်လှန်စစ်၏ လူထုစာပေ’ ကို လူရွှန်း၊ ဖန်ရှုဖန်၊ ဟု ဖန်တို့ သဘောတရား ထုတ်၍ တင်ခဲ့ကြသည်။ လူရွှန်းက ရှင်းလင်းသော ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် နိုင်ငံရေး၊ လူမှုရေးနှင့် စာပေဆိုင်ရာ ဆက်စပ်မှုကို ကြွေးကြော်သံနှင့်ပတ်သက်၍ ဖွင့်ဆိုရေးသားခဲ့သည်။

၁၉၄၀ ပြည့်နှစ်များသည် ပြည်သူလူထုကို နိုးကြားတက်ကြွစေသော အထူးသဖြင့် အလုပ်သမား၊ လယ်သမား၊ ပြည်သူ့တပ်မတော်သား များကို ဗဟိုပြုသော စာပေဆိုင်ရာ သဘောတရားများ တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးပြီး ၁၉၉၀ ကတည်းကပင် ရှန်ဟိုင်းဘာသာပြန် စာပေပုံနှိပ်တိုက်မှ ကမ္ဘာကျော်စာပေ လက်ရာ ၂၆ မျိုးကို ထုတ်ဝေခဲ့ပြီး အုပ်ရေ ၁၆ သန်း ရောင်းခဲ့ရသည်။ ‘ရှားလောဘရွန်တီ’၏ ‘ဂျိန်းအိုင်း’သည် အုပ်ရေ ၁ သန်း ရောင်းခဲ့ရ၍ ‘ဂျိမ်းအော်စတင်’၏ ‘မာနနှင့် အဃာတ’ သည်လည်း အုပ်ရေ ၁ သိန်း ရောင်းခဲ့ရသည်။

ဤမျှ တိုတောင်းသော ခြောက်နှစ်ကာလမျှနှင့် (လက်ဝဲစာပေအသင်း ၁၉၃၀-၃၆) မှတ်(စ်)ဝါဒရေးရာ စာပေများ၊ ဆိုဗီယက်ယူနီယံ၏ တိုးတက်သော စာပေဆိုင်ရာများကို အဖွဲ့ချုပ်က ဘာသာ ပြန်ဆိုနိုင်ခဲ့ကြသည်။ ဂျပန် ခုခံရေး စစ်ပွဲကာလအတွင်း ပစ္စည်းမဲ့လူတန်းစား အတွေးအခေါ် များကို ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန် အတွက် အခြေခံ သဘောတရားများကို အဖွဲ့ချုပ်၏ ဘာသာပြန် စာရေးဆရာများက မှတ်(စ်)ဝါဒ သဘောတရားများကို မိတ်ဆက်ပေးနိုင်ခဲ့ကြသည်။

ယင်အန်းစာပေနှင့် အနုပညာဆိုင်ရာ မိန့်ခွန်း

စာပေနှင့် အနုပညာဆိုင်ရာ ညီလာခံ၌ ‘မော်စီတုန်း’က ယင်အန်းဒေသတွင် ၁၉၄၂ ၌ မိန့်ခွန်းတစ်ရပ် ပြောကြားခဲ့သည်။ စာပေရေးရာဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်သစ်တစ်ရပ်ကို အနှစ်ချုပ် ပြောကြားခဲ့သည်။ တရုတ်ပြည်စစ်ပွဲကာလတွင် ခိုင်လုံတိကျသော အခြေအနေများကို အကြောင်းပြု၍ မ့ကံ(စ်)ဝါဒ စာပေရေးရာများနှင့် ညှိနှိုင်းပြီး ပြောကြားခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ အဓိက အကြောင်းအရာမှာ အလုပ်သမား၊ လယ်သမား၊ ပြည်သူ့တပ်မတော်သားများ အတွက် အကျိုးပြုစာပေ ဖြစ်ရမည်။ နိုင်ငံရေးစံနှုန်းဖြင့်သာ အနုပညာဖန်တီးမှုကို တိုင်းတာမည်ဖြစ်သည်။ လူထုကို သစ္စာခံပြီး တော်လှန်ရေးကို မထိခိုက်စေရ၊ အဆိုးမြင် အတွေးအခေါ်များကိုလည်း အလွန်အကျူး မဖွဲ့ဆိုရ။

ယင်အန်းမိန့်ခွန်းကို တရားသေကောက်ယူမှုနှင့် တစ်ခါတရံ သဘောတရားရေးရာ အဓိပ္ပာယ် လွဲမှားစွာ ခံယူမှုတို့ကြောင့် ... စားကောင်းပေမွန်တို့ကို အဟန့်အတား ဖြစ်စေတော့သည်။ မြေရှင်ပဒေသရာဇ် အကြွင်းအကျန်များ၊ ဘူဇွာလူတန်းစား ပြန်လည် ပြင်ဆင်ရေးသမား စသော စွပ်စွဲချက်များဖြင့် လူထုသည် နိုင်ငံရေးဝဲဩဇာထဲတွင် နစ်မြောနေသည့် ဆယ်စုနှစ်ဖြစ်ခဲ့သည်။

နိုင်ငံခြားဘာသာသင်ကျောင်းများနှင့် ဆရာများ၊ ကျောင်းသူကျောင်းသားတို့ သည်လည်း နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှု စံအရ အဝေဖန်ခံနေကြရသော ကာလဖြစ်ခဲ့သည်။ ‘ရှယ်လီ’၏ ‘အနောက်လေသို့ တမ်းချင်း’ကဗျာသည် ဝေဖန်သူရဲဘော်တို့၏ ပစ်ကွင်း ဖြစ်သွားရတော့သည်။ ၁၉၆၆ နှင့် ၁၉၇၆ ထိ နှစ်ကာလများသည် ဘာသာပြန်စာပေ ရပ်ဆိုင်းလုနီးပါး ဖြစ်သွားခဲ့ရသည်။

၁၉၈၀ ပြည့်နှစ်နောက်ပိုင်းမှသာ ဘာသာပြန်စာပေ ထုတ်ဝေခြင်းသည် စာအုပ်ဈေးကွက်ထဲ ရောက်လာခဲ့သည်။ ‘ဗားတော့ဘရက်’၏ ပြဇာတ်ကို

၁၉၈၀ ပြည့်နှစ်များ ရောက်မှသာ တရုတ်က ဇာတ်ရုံတွင် တင်ဆက်နိုင်ခဲ့တော့သည်။

တရုတ်ပြည် လွတ်မြောက်ပြီးစ ကာလများတွင် ဆိုဗီယက် ပြဇာတ်များကို တင်ဆက်နိုင်ခဲ့သည်။ ၁၉၅၄တွင် ရှိတ်စပီးယား၏ ၃၉၀ကြိမ်မြောက် နှစ်ပတ်လည်အဖြစ် ‘ဟမ်းလက်’၊ ‘ရိုမီရိုနှင့် ဂျူလိယက်’ တို့ကို စင်တင်နိုင်ခဲ့သည်။

၁၉၈၀ ပြည့်နှစ်များ၏ အစောပိုင်းကာလရောက်ရှိမှသာ တရုတ်ပြည်တွင် အနုပညာ တံခါးပွင့်ဝါဒကို ချမှတ်နိုင်ခဲ့သည်။

ယနေ့ နိုင်ငံခြားစာပေ ထုတ်ဝေရေး

ယခု ဘာသာပြန် စာရင်းများသည် လတ်တလော ထွက်ရှိ စာရင်းအကုန် မဟုတ်ကြောင်း သိစေအပ်ပါသည်။ စာအုပ်ဈေးကွက်တွင် အလျင်အမြန် ကောက်ယူရရှိသော စာရင်းမျှသာ ဖြစ်၏။ သို့သော် အထက်တွင် ဖော်ပြပြီး ခဲ့သော ဂန္ထဝင်ဘာသာပြန် စာပေများစာရင်းကို ချန်ထားခဲ့ပြီး စာပေ ပေါ်လစီ ပွင့်လင်းချိန် နောက်ပိုင်း ဘာသာပြန် ပေါင်းစုံကို ဈေးကွက် ရောက်ရှိလာခြင်း အရ ကောက်ယူပါသည်။ (မူရင်း စာရေးသူ)

စုံထောက်ဝတ္ထုအနေဖြင့် အဂ္ဂသာဓရစ္စတီ၊ ဒက်ရှိဟမ်းမက်၊ သူလျှို ဝတ္ထုကို ကင်ဖော့လေး၊ ရင်သိမ့်တုန် ဝတ္ထုမျိုးကို အီရန်ဖလေးမင်း၊ စစ် နောက်ခံ ဝတ္ထုမျိုးကို ဂျက်ဟိုက်ခင်၊ ဂရေဟမ်ဂရင်း၊ ဟာမင်ဂေက်၊ လူသတ်စုံထောက် ဝတ္ထုအနေဖြင့် ဖရက်ဒရစ်ဖော့ဆိုက် စသည့် စာရေးဆရာများကို တွေ့ရှိရသည်။

တရုတ်စာဖတ်ပရိသတ်နှင့် ရင်းနှီးပြီးသားလည်းဖြစ်သည့် ဟန်စုရင်၏ လက်ရာကို ဘာသာပြန်အနေဖြင့် ထွက်ရှိသည်ကိုလည်း တွေ့ရသည်။ တရုတ်မျိုးနွယ် အမေရိကန်စာရေးဆရာမ ‘အေမီတန်’၏ ‘ကံကောင်းပျော်

ရွှင်စရာကလပ်’ ဘာသာပြန်သည်လည်း စာဖတ် ပရိသတ်ကြားတွင် နာမည်ကြီးလျက်ရှိသည်။ ဖော်ပြပါ ဘာသာပြန်စာရင်းသည် သမုဒ္ဒရာတွင်း ရှိ ပေါ်နေသော ရေခဲတုံး၏ အစွန်းထွက်မျှသာ...။

ပြည်သူ့လွတ်မြောက်ရေး တပ်မတော်၏ ပုံနှိပ်တိုက်သို့ ‘ကောလင်းပါ ဝယ်’ ၏ ‘ကျွန်ုပ်၏ အမေရိကန်ခရီး’ ဘာသာပြန်စာအုပ်အတွက် အုပ်ရေ တစ်သောင်း အမှာစာ ရောက်သကဲ့သို့ ‘ကာ(ဖ်)ကာ’ ၏ တရုတ်ဘာသာပြန် မှာလည်း အမှာစာများစွာ ရောက်ရှိခဲ့ပါသည်။

၁၉၉၀ ကတည်းကပင် ရှန်ဟိုင်း ဘာသာပြန်စာပေ ပုံနှိပ်တိုက်မှ ကမ္ဘာ ကျော် စာပေလက်ရာ ၂၆ မျိုးကို ထုတ်ဝေခဲ့ပြီး အုပ်ရေ ၁၆ သန်း ရောင်းခဲ့ရ သည်။ ‘ရှားလောဘရွန်တီ’၏ ‘ဂျိန်းအိုင်း’သည် အုပ်ရေ ၁ သန်းရောင်းခဲ့ရ၍ ‘ဂျိမ်းအော်စတင်’၏ ‘မာနနှင့် အာဃာတ’သည်လည်း အုပ်ရေ ၁ သိန်း ရောင်းခဲ့ရသည်။

အထက်ဖော်ပြပါ အချက်အလက်များအရ ဘာသာပြန် ထုတ်ဝေရေးနှင့် ပတ်သက်၍ ဤစာတမ်းကို ကောက်ချက်ချရမည် ဆိုလျှင် ကျွန်ုပ်တို့သည် ဘာသာပြန်ဆရာများ ကောင်းကောင်းနှင့် ဘာသာပြန် လက်ရာများ ကောင်းကောင်းကိုသာ လိုလားခြင်းကြီးစွာ တောင့်တအပ်ပါတော့သည်။

ရည်ညွှန်း

Shouri Fan \ Translation of English Fiction and Drama in Modern China; Social Context, Literary Trends, and Impact ကို ဘာသာပြန် ပါသည်။